

Justis- og beredskapsdepartementet
Sivilavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Oslo, 2. juli 2014

Deres ref: 12/8279 - LSW

KLAGE på avslag på tilskudd til NOAS' gratis rettshjelp under post 72; Tilskudd til spesielle rettshjelpstiltak

Viser til brev datert 20. juni, mottatt 24. juni, med avslag på søknad om tilskudd til NOAS' rettshjelp til asylsøkere og lengeværende barn. Justisdepartementet har valgt å kutte all støtte til dette arbeidet for 2014. Støtten var i fjor på 200.000. For inneværende år hadde NOAS søkt om økt støtte, fordi vi visste vi utover i året ville få stor pågang fra familier med lengeværende barn. En gruppe som ikke har rett til fri rettshjelp, men som vil trenge gratis hjelp og veiledning i møte med kompliserte krav i ny engangsløsning og i den varslede forskriftsendring i ny varig løsning for lengeværende barn.

Justis begrunner kuttet med at tilbudet til NOAS kommer i tillegg til et allerede omfattende rettshjelpstilbud fra det offentlige og henviser til vurderingspunktet om hvorvidt det allerede eksisterer tiltak som retter seg mot den samme målgruppen. Det vises til at asylsøkere som får avslag på sin søknad fra UDI, har rett til advokatbistand i forbindelse med klage til UNE og at UDI nå tilbyr asylsøkere med endelig avslag en realitetsorienterende samtale med utgangspunkt i vedtaket til UNE.

NOAS finner det underlig at Justis baserer sitt avslag kun på ett av til sammen ti punkter som skal ligge til grunn for en helhetlig vurdering av søknad om støtte. NOAS er videre uenig i at NOAS' gratis rettshjelp til asylsøkere med endelig avslag og lengeværende barnefamilier er overflødiggjort gjennom advokatordningen i klageomgangen og UDIs nystartede tiltak med realitetsorienterende samtaler.

For det første er det store flertallet av saker NOAS får til vurdering, saker hvor klienten har fått endelig avslag på søknad om beskyttelse. Vi bidrar i et klart mindretall av sakene med tillegg til klage fra advokat i klageomgangen etter avslag i første instans.

Men vi ser, både i saker med avslag i første instans og saker med endelig avslag, en sterkt varierende kvalitet i den advokatbistand asylsøkere får etter avslag i UDI. I en del saker ser vi ikke tilløp til argumentasjon ut over gjentagelse av asylsøkers egne anførsler. I andre saker ser vi gjenbruk av helt generelle beskrivelser av situasjon og konsekvenser for asylsøkere og flyktninger, uten at det bringes inn noen individuelle anførsler. NOAS erfarer med en klart

varierende kvalitet i rettshjelpen til asylsøkere i klageomgangen, bekreftes av Oxford Researchs evaluering av advokatordningen på oppdrag fra UDI i 2012.

<http://www.udi.no/globalassets/global/forskning-fou/beskyttelse/evaluering-av-advokatordningen-for-asylsokere.pdf>

Videre har NOAS erfart, gjennom vårt besøksprogram i mottak i perioden oktober 2011 – februar 2014, at mange asylsøkere ikke i tilstrekkelig grad har forstått den asylprosessen og de kriterier deres sak er vurdert opp mot. Enkelte har aldri fått forkynt UDIs vedtak, eller sett eget avslag før dette kommer i posten sammen med en ferdigskrevet klage fra advokat. De har derfor liten forståelse for hvorfor de har fått avslag og har heller ingen opplevelse av verken å ha kunnet klage på det opprinnelige vedtaket eller at de har hatt advokatbistand i dette. NOAS kan derfor ikke se hvilket grunnlag departementet har for å mene at bistand fra NOAS er overflødig på grunn av den eksisterende advokatordningen.

For det andre viser departementet til at asylsøkere med endelig avslag nå tilbys realitetsorienterende samtaler med UDI-ansatte, med utgangspunkt i vedtaket fra UNE. NOAS er uenig i at slike realitetsorienterende samtaler med en representanter fra de samme myndigheter som har avslått søknaden, erstatter en uavhengig gjennomgang av kriterier, sak og situasjon med en åpen vurdering av om det eksisterer informasjon som ikke har kommet fram, om det kan foreligge saksbehandlingsfeil eller om det er andre momenter som tilsier at saken bør sees på nytt.

NOAS mener det er positivt at asylsøkere får mer informasjon og veiledning om asylprosess og –kriterier. Men vi mener slik veiledning må komme tidligst mulig i prosessen, for å sikre en best mulig tillitsforhold mellom asylsøker og myndigheter og derigjennom en best mulig opplysning av saken i asyLintervjuet. Dersom det etter endelig avslag er grunnlag for spørsmål om manglende informasjon og forståelse under asyLintervjuet, misforståelser under tolking, feilaktige opplysninger eller saksbehandlingsfeil kan ha gitt grunn til avslag, vil denne situasjonen ikke avhjelpest av en realitetsorienterende samtale som skal ha som utgangspunkt nettopp det foreliggende avslaget.

NOAS kan derfor heller ikke på dette punkt se at departementet har grunnlag for å vurdere vårt gratis rettshjelpstilbud til asylsøkere med endelig avslag som overflødiggjort.

Tvert imot mener NOAS at vårt gratis rettshjelpstilbud til asylsøkere svarer godt til formålet for tilskuddsordningen:

Formålet med ordningen er å legge til rette for kostnadseffektive rettshjelpstilbud rettet mot særlig utsatte grupper og mennesker i en spesielt vanskelig situasjon, som kan oppfatte at terskelen for å oppsøke ordinær juridisk bistand er høy.

Videre mener vi at en helhetlig vurdering av vårt rettshjelpstilbud, som er meget kostnadseffektivt og delvis basert på frivillig arbeid, svarer godt på alle departementets ti vurderingskriterier:

I hvilken grad tilbudet retter seg mot personer i en spesielt vanskelig situasjon eller en gruppe mennesker som anses som særlig utsatt.

I hvilken grad tiltaket er rettet mot personer som av ulike grunner har vanskeligheter med å nyttiggjøre seg av det ordinære rettshjelpstilbudet.

Om tiltaket baserer seg på frivillig arbeid.

Om organisasjonen kan vise til en definert målgruppe og et etablert nettverk i aktuelle miljøer.

I hvilken grad tiltaket er tilgjengelig for målgruppen.

Hvorvidt organisasjonen kan vise til god erfaring med tilsvarende prosjekter eller tiltak.

I hvilken grad tiltaket fanger opp personer med lav inntekt.

Forventet kostnad per sak.

Hvorvidt det allerede eksisterer tiltak som retter seg mot den samme målgruppen.

Hvorvidt tiltaket mottar økonomisk støtte fra andre statlige organer.

(Viser til NOAS brev til departementet av 4. mars, som nærmere beskriver begrunnelse for- og resultater av vårt arbeid):

Gjennomgående innstramning i uavhengig informasjon og veiledning til asylsøkere

Tilskuddet til NOAS' gratis rettshjelp til asylsøkere har variert. De siste årene har støtten vært NOK 200.000 per år. Også i 2012 ble støtten kuttet helt. Begrunnelsen fra departementet var da at NOAS fikk betalt for å utføre oppdraget vi har om å informere og veilede nyankomne asylsøkere før asylintervjuet. Veiledningen av de nyankomne asylsøkerne er hjemlet i forskrift til utlendingsloven og oppdraget har NOAS fått etter anbudsrunder og forhandlinger med UDI. NOAS fikk i 2013 avklart med departementet at informasjonsprogrammet for de nyankomne asylsøkerne er noe helt annet enn gratis rettshjelp og rådgivning til asylsøkere med endelig avslag.

I inneværende års statsbudsjett har Justisdepartementet mer enn halvert UDIs prosjektmidler til informasjon og veiledning overfor asylsøkere og gitt føringer for streng prioritering av rene returfremmende tiltak. Noe som medførte bortfall av tilgjengelige prosjektmidler for NOAS. Innstrammingslinjen forsterkes ved departementets avslag på søknad om støtte til NOAS' gratis rettshjelp til asylsøkere.

NOAS kan ikke se at dette er i tråd med regjeringens samarbeidsavtale med Venstre og KrF på punktene om å styrke juridisk rettledning tidligst mulig og å vurdere forslagene om en ny og bedre klageordning for utlendingssaker.

Asylsøkere trenger uavhengig rettshjelp

NOAS vil trekke fram flere faktiske forhold som vi mener underbygger et reelt behov for uavhengig, gratis rettshjelp til asylsøkere.

1. Høyesterett ga 25. juni full støtte til NOAS' vurdering av at Norge bryter flyktningkonvensjonen ved å rutinemessig fengsle asylsøkere som tar seg til Norge ved bruk av falske dokumenter. <http://www.noas.no/hoyesterett-bekrefter-funn-i-noas-rapport-norge-bryter-flyktningkonvensjonen-artikkel-31/>
2. Dagen før, 24. juni, trakk regjeringsadvokaten anken i en sak som etter planen skulle behandles i Høyesterett i august. Det sentrale i saken for Høyesterett var hvilket beviskrav – eller graden av sannsynlighet – som skal legges til grunn når det skal vurderes om det er «tvil om utlendingens identitet». UNE hadde feilaktig lagt til grunn at søkere må godtgjøre sin identitet utover rimelig og fornuftig tvil. Fortolkningen av begrepet «tvil» om identitet i avgjørelser etter utlendingsforskriften, har stor betydning

for flyktninger med behov for beskyttelse og ligger derfor i kjerneområdet av NOAS' rettshjelpsoppdrag. <http://www.noas.no/staten-trekker-anken-i-hoyesterettssak-hvor-noas-er-involvert/>

3. Advokatforeningens aksjons- og prosedyregruppe har i perioden 2006 – 2013 gjennomgått totalt 1755 UNE-vedtak. Gruppen har tatt 71 saker til rettslig prøvning og har fått medhold ved dom, eller ved omgjøring av UNE, i rundt to tredjedeler av sakene. Etter sju års arbeid oppsummerer Advokatforeningens aksjons- og prosedyregruppe erfaringer med UNEs klagesaksbehandling i en rapport, som ble publisert 26. juni. Her slår Advokatforeningen fast at UNE aldri har blitt det «domstolslignende organ» Stortinget så for seg. Heller ikke det som ble fremhevet som UNEs sterkeste side; «at den enkelte asylsøker får anledning til å forklare seg for ankeinstansen» har blitt gjennomført.

I 2012 var det bare 6,2 prosent av asylsakene som ble ført for nemnd med personlig frammøte. I 2013 var det enda færre; bare 4,5 prosent av asylsøkerne som fikk møte nemnda og selv forklare seg om sin sak. Dette til tross for at mange saker avgjøres nettopp på grunnlag av om nemnda finner asylsøker troverdig eller ikke. Konklusjonen er at Advokatforeningens prosedyregruppe har fått medhold i vel 70 prosent av sakene hvor det opprinnelige vedtaket ble fattet av nemndleder alene.

<http://www.advokatforeningen.no/aktuelt/Nyheter/2014/juni/aksjons-og-prosedyregruppens-sluttrapport-presentert/>

4. Etter innstrammingene i asylpolitikken i 2008-09, ble antall henvendelser om gratis rettshjelp til NOAS mer enn doblet fra 2009 til 2010. NOAS har i perioden 2011 – 2013 gjennomgått 1200 – 1300 saker årlig. Av de rundt 15 prosent av disse sakene, som organisasjonen årlig velger å gå videre med, har NOAS fått omgjort vedtak i rundt 40 prosent.

I 2013 har NOAS bistått asylsøkere i 37 nemndmøter med personlig frammøte. 32 av sakene resulterte i omgjøring av vedtaket til gunst for søker.

Løfter om å styrke rettshjelp til utsatte grupper

Justisminister Anundsen sa i Stortinget at rettshjelpsordninger overfor utsatte grupper skal styrkes: <https://www.stortinget.no/nm/Saker-og-publikasjoner/Sporsmal/Skriftlige-sporsmal-og-svar/Skriftlig-sporsmal/?qid=59917>

NOAS' mener Justisdepartementet i stedet for å kutte, bør inkludere gratis rettshjelp til asylsøkere og lengeværende barn blant ordningene med fri rettshjelp til utsatte grupper.

Med vennlig hilsen

Norsk organisasjon for asylsøkere

Ann-Magrit Austenå
Generalsekretær